

ÚVOD – VĚDNÍ DISCIPLÍNA

GEOGRAFIE OBYVATELSTVA A OSÍDLENÍ II/1

PARADIGMA

- Osídlení + / x kulturní krajina
  - Městská/urbanizovaná území – Geografie města
- X
- Venkovská území/venkov – Geografie venkova

KONTINUUM: fragmentace územních struktur,
„přechod“ – propojení – „souostroví“ →

- Geografie sídel/osídlení / sídelní geografie

OD PROTIKLADU MĚSTO – VENKOV K PROPOJENÍ OSÍDLENÍ

- Jádru – zázemí – suburbanizace
  - Střediskovost x centripetální síly
    - Stírání rozdílu mezi městem a venkovem X mísení prvků
  - TERMINOLOGIE: periferie, zázemí, okraj, outskirts, peri/semiurbánní území, městské území, urban sprawl, urbanscape, síťové město (netzstadt), slátanina (patchwork-city), meziměsto, postsuburbia
  - USA: multinucleated metropolitan regions, suburban cities, - downtowns, urban cores, edge cities, outer cities, outtown, centerless cities, peripheral cities, perimeter cities, antipolis / urban villages, middle landscapes, semi cities,
  - Sociokulturní aspekty:
    - nejnovější technologie, průmysl a služby
-

OKRAJOVÉ ZÓNY

- city of realms (bohatství okrajových zón), shopping malls (nákupní centra, Speckgürtel), satellite sprawl, technourbia, silicon landscapes, service cities
- new cities/towns, tomorrowland, growth corridors, mobility cities, mega centers, pepperoni-pizza cities, multi-nucleated metropolitan regions

ÚZEMNĚ, KVANTITATIVNĚ A KVALITATIVNĚ
ODLIŠNÁ STADIA A ÚROVEŇ PROCESŮ VÝVOJE
MĚSTA V USA A EVROPĚ,

- amerikanizace sídelní struktury? X přeměna stávajících sídel (x USA), permanentní intenzivní proces přeměny

„MĚSTA NE SVĚTADÍLY, ALE SOUOSTROVÍ“ / ARCHIPEL (FR.)

- Zázemí měst –
  - přeměna na rurální území, komplexita vs. chaos?
„sídla rodinných domů, nákupní centra, jádra starých vesnic, dálnice a aleje, výrobní zóny, zemědělské plochy, golfová hřiště, vinice, statky, letiště, komunikace, chráněné oblasti atd.
- Městský/koncentrační region: odlišná půdorysná struktura: regionální město, „prstové“ město, středisková soustava, zahradní město / satelit, pásové atd.
- Tvorba world cities – význam ve světovém hospodářství/systému
- Paradox: „ztráta regionálního a nárůst globálního významu měst“

SÍDELNÍ GEOGRAFIE JAKO INTEGRUJÍCÍ DISCIPLÍNA

- Městské území: vývoj, prvky deurbanizace/ re-, postavení aglomerací v globálním a kulturním kontextu, otázky řízení a plánování,
  - Následně také migrace, segregace X integrace, regionálně kulturní rozdíly
- DEFINICE: zachycuje, popisuje a objasňuje osídlení v komplexu i dílčích částech –
  - lidská sídla (poloha, materiál, formy, struktury, síly, funkce) – vývoj v čase, struktury a procesy

- Sídlo: každá forma lidského sídliště, jednotlivé X skupinové,
  - stanový tábor myslivců X milionové město, benzínová stanice, chatová osada
- Úkolem: vytvoření exaktní terminologie, typologie a klasifikace sídel a jejich prvků
  - Podle polohy, formy, struktury, funkce, geneze
- Územní diferenciacce
- Propojení s ostatními disciplínami

PROBLÉMY / OTÁZKY

- **CO:** definice/klasifikace podle druhu a velikosti
- **KDE:** pravidelnosti v rozšíření a rozmístění
- **JAK:** členění podle forem a struktur
- **KDY:** založení, etapizace, vývojová zkoumání
- **PROČ:** analýza funkcí a jejich změn, střediskovost
- Problémově orientované – aplikovaná sídelní geografie, aktivní přístup
  - Kvalita života, řešení městské dopravy, snížení emisí

METODY / PLURALISMUS

- Bezprostřední pozorování – hypotetické, subjektivní?
- Kartografická analýza – velké měřítko, vývoj (PREZENTACE VÝSLEDKŮ)
- Historické prameny – archeologie; urbáře, pozemkové knihy, kroniky
- Letecké/satelitní snímky
- Oficiální statistika
- Empirické výzkumy – kvantitativního X kvalitativního charakteru, percepce/psychologie (mentální mapy, sémantický diferenciál)
- Vazba na FG – (a)biotickou sféru
- Indukce +x dedukce

USPOŘÁDÁNÍ / ZAŘAZENÍ

- Geografie všeobecná / sociální / krajiny (vlastivěda) X (antropogeografie)
- Individuální/idiografický přístup
- Komplexní X diferencovaný přístup (města X venkovská sídla)
- Příbuzné disciplíny: propojuje
  - Všeobecnou geografii
  - Vlastivědu: případové studie, monografie
  - Věda o krajině: sídelní krajina, sídelní typy

SÍDELNÍ GEOGRAFIE V RÁMCI VÝZKUMU SÍDEL

- V rámci disciplíny, mezi, nad
- Výzkum základní, aplikovaný
- OBRÁZEK?

VÝVOJ DISCIPLÍNY

- Popis cest – poloha, fyziognomie (KOHL 1841)
- Podmíněnost přírodou – velikost, rozmístění sídel (RATZEL 1882)
- Sídla podle doby užívání (von RICHTHOFEN 1908)
- Stavební materiál (de la BLACHE)
- Morfologie/fyziognomie – půdorys, funkční analýza, genetické aspekty
- Krajinné a kulturně geografické aspekty (PASSARGE 1930, Městské krajiny Země)

- Teorie středisek (CHRISTALLER 1933)
- „mnichovská“ škola sociální geografie (RUPPERT, SCHAFFER 1969): existenční otázky (bydlení, práce, zajištění, chování – percepce)
- Kvantitativní přístup (BERRY, HORTON 1970): sítě, systémy, modely
- 70. léta – aplikovaná sídelní geografie: sanace měst, rozvojové plánování, obnova venkova, ekologické aspekty (klíma, emise, bioindikátory)
- OBRÁZEK?

